

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: *vedoucí práce*

Autor/ka práce: Karolína Routová

Název práce: Naplňování cílů inkluzivního přístupu ke studentům středních škol s psychickými problémy

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Wirthová, Ph.D.

Oponent/tka: Mgr. Magdalena Mouralová, Ph.D.

Navržené hodnocení: B

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Cíle práce jsou velice vhodně formulovány a závěry jim odpovídají. Struktura práce odpovídá řešenému tématu i metodologii. Výzkumné otázky jsou jasné, přehledné a velmi dobře formulované. Autorka si je vědoma rozdílu mezi tím, jaké otázky může klást pedagog či psycholog a jaké klade sociální vědec v rámci sociologie a veřejné politiky. V **úvodu** autorka na množství dokumentů a literatury ukazuje, že otázkou vzdělávací politiky již ani tak není problém, zda prosazovat inkluzivní politiku, ale problém jak. Ovšem, jak její práce demonstruje (což je jedním z velkých přínosů této práce), tato zdánlivá „vyřešenost“ inkluzivního vzdělávání na úrovni veřejné politiky není reflektována v realitě, ve které se otázka, zda opravdu inkludovat objevuje znovu. Tato práce pak upozorňuje na disparátnost teoretického, či legislativního vyřešení nějakého normativu a jeho nepřijetí těmi, kteří by ho měli naplňovat. Rozhovory ukazují, že problémem je etické nevyřešení férovosti inkluze, a že podpůrná opatření, která reagují převážně na vyrovnání znevýhodnění u školního výkonu, jsou nedostatečná. V **dosavadním bádání** práce upozorňuje na chybějící výzkum, který by propojoval několik úrovní: inkluzi na středních školách a inkluzivní přístup ke studentům, jejichž speciální vzdělávací potřeby vyplývají z psychických poruch. Tuto absenci předkládána bakalářská práce vhodně doplňuje. **Teorie** na úrovni kapitoly „1.2 Nástroje vzdělávací politiky“ je velice obsažná, a jak mohu limitovaně soudit podle své kvalifikace, velice dobře prokazuje znalosti autorky – nicméně mi zde chybí vyjádření toho, jaké tedy podpůrné nástroje, ze všech dostupných, bere autorka v potaz při svém výzkumu. Takto je kapitola příliš obecná a nejde přímo k meritu věci. **Kapitola „1.3 Aktéři vzdělávací politiky“** se příliš opírá o práci: MICHALÍK, J., P. BASLEROVÁ, L. FELCMANOVÁ a kol. 2015. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci a je to její prakticky jediný zdroj. O těchto aktérech by se dalo říci i více konkrétního, založeného i na zahraniční literatuře (kterou má autorka dobře nastudovanou) než všeobecné poznatky školské politiky. **Kapitola „1.9 Vybrané definice psychických poruch v kontextu vzdělávání“** už vhodně zasazuje psychické poruchy do tématu bakalářské práce.

Celkově teoretické kapitoly, některé více a některé méně, jsou organicky psané vzhledem k tématu práce.

2. Opírá se autorka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka se opírá relevantní českou i zahraniční odbornou literaturu. Umí rozlišovat mezi psychologickou a pedagogickou literaturou a sociologickou a veřejně politickou a jejich různými účely v její bakalářské práci.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

V kapitole „3.1 **Metody sběru dat**“ je výběr dokumentů velmi dobře zdůvodněný na základě literatury a výzkumné otázky, a i zdůvodnění výběru respondentů je výborné. Velmi oceňuji zhodnocení metody rekrutace participantů přes Facebook – metodologicky je získávání respondentů promyšlené a eticky na vysoké úrovni. Již v metodologických kapitolách by se ale hodilo více přiblížit souvislost legitimizací v dokumentech, tedy toho, proč chceme jako společnost inkusivní vzdělávání, se zkušenostmi studentů s psychickými potížemi.

Velmi oceňuji provedenou analýzu dokumentů – není to pouhá deskripce a výpisky, ale sociálně vědní práce s dokumenty. Variuje ale kvalita jednotlivých analýz. Ačkoliv výběr dokumentů je velmi dobrý, a ačkoliv autorka správně poznamenává, že odlišnost dokumentů neumožňuje uplatnit všechny kategorie z předpřipraveného analytického rámce, přece jenom i to, že nějaká kategorie není detekovatelná, je informace, která má výpovědní hodnotu pro výzkumnou otázku – o čem tedy vlastně mohou být studenti s psychickými problémy informováni, co se jim, a proč, vlastně smí nabídnout. Například kategorie „audience“ se ukázala jako nejvhodnější s největší výpovědní hodnotou. Analýza pak byla vytěžena nejvíce pro dokument Strategie 2030, ale analýza prvního dokumentu je analyticky chudší. Tento limit by ale mohla zmírnit interpretace po každé analýze – ty ale bohužel chybí.

Kapitola „4.1.6 Shrnutí“ obsahuje shrnutí za analýzu dokumentů. Je velmi zhuťněný a stál by za větší rozvedení – zejména druhý odstavec je nejnadějnější vzhledem i k interpretačním limitům, které jsem popisovala výše. Popisuje, jak legitimizace zaostáváním za zeměmi OECD vlastně neodpovídají na problémy inkuse jako takové. I přes tyto limity je ale analýza dokumentů relevantní pro naplnění stanoveného cíle bakalářské práce.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Argumentace v závěrech je přesvědčivě opřena o analýzu rozhovorů a dokumentů. Jednotlivé **podkapitoly** ukazují často protichůdnou realitu oproti stanovením v dokumentech, což je velký přínos předložené práce: Podkapitola „Vyjednávání“ ukazuje, jak pro participanty byla pandemie spíše neutrální vzhledem k inkluzivnímu vzdělávání a v některých případech dokonce přetnula některé toxické procesy „inkluse“. Podkapitola „Stigmatizace ze strany zaměstnanců školy“ ukazuje, že jako vnější příčiny byly učitelé považovány ty na straně studentů – jako vnější byly vzhledem k učitelům – učitelé se ve výpovědích studentů snažili často ujistit, že za psychické problémy studentů nemohou oni nebo škola. Kapitola „Sebestigmatizace“ ukazuje, že hlavní problém zažívané inkuse je chybějící etický rámec férovosti, se kterým by mohli všichni účastníci souhlasit (učitelé, ti, co problémy nemají i ti, co problémy mají). Lidskost jako opakující se téma v rozhovorech ukazuje, že formální rámec inkusivního vzdělávání zaměřený hlavně na školní výkon je nedostatečný. Podkapitoly analýzy rozhovorů jsou precizní, a jdou do hloubky všech možných faktorů, jak je stanoveno ve VO, ovšem možná by ještě více argumenty podpořily menší syntetické interpretace na konci každé podkapitoly. Ta se nachází až v kapitole „Diskuse“.

Kapitola **diskuse** shrnuje velmi realisticky limity práce a nabízí vhodné další výzkumné možnosti. Dále velmi dobře shrnuje výsledky z analýzy dokumentů a rozhovorů a dává je do vzájemného vztahu. Ale chybí, myslím, interpretace souvislosti legitimizací inkluze artikulovaných v dokumentech s rozhovory – například jak ukázala kapitola o sebestigmatizaci. V závětu se autorka k tomuto problému vrací, ale stálo by to za explicitnější interpretaci: „Z těchto a pravděpodobně i dalších důvodů byla podpora poskytována často až v důsledku krizových situací, kdy už ale ve velké míře pro studenty subjektivně postrádala smysl, jelikož podpůrná opatření mohou reagovat pouze na vyrovnání znevýhodnění u školního výkonu, který ale ve chvíli, kdy se participant ocitl v krizi, nebyl zpravidla palčivým problémem“ to ukazuje, že dokumenty, kteří svůj hlavní přínos legitimují srovnávacím způsobem oproti výkonovým indikátorům v ostatních zemích, nemohou řešit „ne-výkonové“ problémy.

5. Jsou v práci autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Předložená práce splňuje všechny formální náležitosti bakalářské práce, je psaná kultivovaným, odborným jazykem. Objevují se jen drobné formulační nejasnosti, např.: „jsem se zaměřila se na jejich document analysis.“ (str. 31).

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Autorka přistupoval k práci na výzkumu zodpovědně a závažnost tématu promýšlela eticky. Přínos této práce k politice psychických potíží je významný, je to práce vysoce aktuální, sociálně-vědně relevantní a velmi dobře zpracovaná. Ukazuje na problém kategorizace „problémů“ pro veřejně-politické účely, kdy kategorie se mohou stát i bariérou než pomůckou – konkrétně podřazení nebo nepodřazení kategorie psychických problémů pod kategorii speciální vzdělávací potřeby, zaměření hlavně na školní výkon aj. Ukazuje na problém „zacílování“ podpůrných mechanismů na určitou kategorii, která se pak ukazuje ne jako inkluze, ale jako exkluze. Vzhledem ale k limitované interpretaci vztahu analýzy dokumentů a analýzy rozhovorů navrhuji hodnocení B.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

- Přiblížte, prosím, ještě více vztah legitimizování inkluze formulované v dokumentech a zkušenosti studentů získané v rozhovorech – tedy vztah analýzy dokumentů a analýzy rozhovorů

9. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

Celkové hodnocení práce: B

Datum: 14.ledna 2024

Podpis: Jitka Wirthová